

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Trozveza.

(Zgodovinski pomisljaj.) (Konec.)

3. Italija in berlinski kongres.

Prizadevanje Italije, da bi našla zvezo s kakšno drugo velesilo, datirajo vsekakor od 70. leta; samo tega ni vedela Italija, kam naj se obrne; ali naj se mirno poravnava s Francijo, ali naj se z zvezo z Nemčijo zavaruje proti Franciji. Ta negotovost, ki izvira iz pomanjkanja dalekosežne, smotrne politike, je bila vzrok, da je Italija imela od berlinskega kongresa tako malo koristi in ostala osamljena.

Kakor smo že omenili, je morala biti obrnjena pozornost Italije na to, da ojači in utrdi svoj položaj v Sredozemskem morju in se razširi v severni Afriki. Tripolis in še bolj — južnemu koncu Italiji nasproti — ležeči — Tunis sta bila polna Italijanov; tu je imela Italija ščititi in pospeševati svoje interese. Ali — Francija jo je prehitela. Anglija je po končani turško-ruski vojski takoj izkoristila položaj in se obogatila z raznimi pridobitvami. Sklenila je s Turčijo zvezo, zakar je dobila Ciper, in si zagotovila vpliv v Egiptu. S tem neprijetno presenečena Francija je bila potolažena s tem, da je dobila prosto roko v Tunisu, ki ga pozneje leta 1882 tudi okupira. To je bil težak udarec za Italijo; da jo je prizadel, je bila kriva sama.

Bismarck bi bil pripravljen na berlinskem kongresu nastopiti za to, da bi Italija zasedla Tripolis in celo tudi Tunis; ali kratkovidna modrost italijanskega zastopnika grofa Corti je zavrnila to ponudbo s pripombo: „Ali je knezu Bismarcku res toliko na tem ležeče, da zamota Italijo v vojno s Francijo?“ Težko ljubosumje je pri Italiji vzbujal sklep, naj Avstrija zasede Bosno in Hercegovino, Bismarck ji je zato ponujal Albanijo. „Sicer“, je rekel Crispiju, „če si vzame Avstrija Bosno, si vzame Italija Albanijo ali kako drugo turško deželo ob jadranskem morju.“ Tudi ta ponudba je bila odklonjena s čudnim utemeljevanjem: Provincija ob Adriji nam ne zadostuje, mi sploh ne vemo, kaj naj ž njo začnemo. Tako se je zgodilo, da Italija na berlinskem kongresu ni samo

zase ničesar dosegla, ampak tudi po njem ostala osamljena in zapuščena. Ni bilo mogoče „gojiti zaupanja do politike, ki se je pokazala tako kratkovidno, nestalno in s tem tudi tako nezanesljivo.“ (Reventlow.)

4. Trozveza.

Pogodba, ki je bila sklenjena med Anglijo in Nemčijo ter Francijo glede Tunisa, je ostala tajna in zato je bila Italija po zasedenju od strani Francije leta 1882 tem občutljivejše prizadeta in iznenadena. Ogorčena je uvidela, da mora ven iz svoje osamelosti in se je končno odločila pridružiti se Nemčiji in Avstriji. Sklenjena je bila trozveza leta 1883.

Umevno je, da zveze, ki se sklepajo med različnimi narodi in državami, ne temelje na medsebojni ljubezni in tudi ni njih namen, skleniti tesno prijateljsko razmerje, čigar zvestoba bi zahtevala celó osebnega žrtvovanja. Motiv, da se sklene ta ali ona zveza, je pri posameznih državah samopridnost ali sebičnost; z zvezami iščemo samo varnosti in moči. Zato se take zveze tudi menjajo vspešno z interesi posameznih držav zelo hitro. Kljub temu pa postanejo zveze med pravno visoko stoječimi narodi, če dolgo trajajo in ne pride do razdora med interesi zvezanih sil, vedno tesneje interesne skupnosti in prava prijateljstva. To se vidi pri Avstriji in Nemčiji. Take tesne zrastlosti ne rodi sanjavi idealizem, ampak osnovno načelo zvezne politike: okrepiti svojo moč preko lastnih zmožnosti. Tem silnejša je zvezna moč, tem zaupljivejše se moramo nanjo opirati, čim bolj se more vsaka država zanesti nato, da njene interese podpirajo tudi zavezniki in da zvezna zvestoba ne raste in ne pada kakor borzni papirji in kurži, kakor pač mika trenutna korist eno ali drugo državo. Pravno visokostoječi narodi tudi ne bodo prezrli spoznanja, da je tem večja njihova dolžnost, da v gotovem času bolj služijo skupnim kakor svojim interesom, čim večjo korist imajo sami od zveze.

Če po tem merilu — ki bo našlo svojo čast in pravo ceno pri državnikih in narodih, ki imajo dalekosežen političen pogled in smisel za čast in poštenost — presojava trozvezo, moramo reči, da je imela Italija

v težkem času najmanj vzroka, odreči se zavezniški dolžnosti.

5. Kaj je trozveza Italiji koristila.

Življenje trozveze je trajalo eno človeško dōbo in kar je Italija v njej iskala, je našla v polni meri.

Obstoj trozveze je oviral vsako resno ogroževanje Italije od strani Francije, njenega rivala na Sredozemskem morju. To je bilo tem važnejše, ko je bila Francija v zadnjih desetletjih preteklega stoletja nedvomno druga vojna sila na morju in ni njena mornarica v vojni z Nemčijo ničesar trpela. Po pristopu v trozvezo je bil političen položaj Italije tako krepek, da se ni bala gospodarskega pritiska, s katerim jo je strašila Francija. Crispi je začel v zaupanju na svoje zaveznike carinsko vojno s Francijo, ki je trajala celo desetletje. V tem času je zlasti Nemčija storila vse, da bi Italiji gospodarsko pomogla in podprla italijanske padajoče vrednosti.

Kako dobro je prestala Italija to težko dōbo, se vidi iz gospodarske povzdige, ki jo je doživela za časa trozveze. Italija se je konsolidirala, ima svojo gospodarsko produkcijo, svoj izvoz, svojo plačilno moč. Opomogla si je finančno. Skupna njena trgovina, ki je znašala v 80. in 90. letu samo dve milijardi, predstavlja danes vrednost pet milijard.

Največja pridobitev, za katero se ima Italija zahvaliti trozvezi, je Tripolis. Njegov pomen pojasnjuje naslednje.

Italija je imela po štetju 1911 na 287.000 km² 36 milijonov ljudi, torej povprečno 125 na 1 km². Francija je skoraj dvakrat tako velika, ima pa samo nekaj milijonov ljudi več. Nemčija s 541.000 km² ima 68 milijonov. Povprečna gostota prebivalstva v Nemčiji in Italiji je skoraj enako velika, medtem ko znaša francoska le 3/5 italijanske. Od narave pa je Italija manj obdarovana kakor Nemčija ali celo Francija. Mnogo zemlje je neobdelane in ker manjka premoaga, manjka tudi podlage za gosto naseljenost v okolici industrije. V južni Italiji in na otoku Sardiniji imamo prav redko naseljene kraje; a drugače gorske pokrajine 70 do 100 ljudi relativne gostote, in v lombardski nižini poskoči

število na 200 in to v poljedelskih krajih, ki nimajo nič ali prav malo industrije. Če pri obljudenosti jemljemo v poštev še prirastek 500.000 rojstev vsako leto in okolnost, da se jih vsako leto izseli približno 120.000 ljudi, moramo pač reči, da več milijonov ljudi živi doma v skrajni skromnosti, ki se že stopnjuje do boja za obstanek. Zato potrebuje Italija kolonizacijske dežele, ki bi bile zmožne sprejeti večji del izseljeništvā; s tem bi ji bilo veliko pomagano, zlasti če bi se nahajala taka dežela kje blizu domovine. Za to nalogo bi bila zmožna le severna Afrika.

Potem ko je Francija zasedla od Italijanov precej obljudeni Tunis, ni Italiji preostajalo družega, kakor vžeti v posest sosednjo Tripolitanijo. A brez varstva zaveznikov bi se Italija tega ne bila mogla upati. Avstrija in Nemčija nista pri tem za svojega zaveznika politično malo žrtvovali; kajti aneksija je bila hud udarec za Turčijo, čije ohranitev v prid svojih interesov ni bila mala skrb Avstrije in Nemčije.

6. Kazen.

Za vse te koristi je pa storila Italija velik političen greh, katerega posledice bo čutila sama. Kar že zdaj lahko z gotovostjo rečemo, je, da je severno afriško kolonijo zaigrala. V slučaju zmage osrednjih vele-vlasti bo novorojena Turčija kmalu obračunala z Italijanom v Tripolisu. Če pa zmaga štirispোরazum, potem je Italija izročena na rjlost in nemilost svojima dobrima prijateljima Angliji in Franciji. Rast italijanske moči v Tripolisu je nevarna za francoski Tunis in angleški Egipt. Neodvisno od poteka dogodkov se je bati, da bo Italija kakor po berlinskem kongresu, ostala tudi po svetovni vojski osamljena in zapuščena.

Proč z grmičevjem po vinogradih.

V mnogih naših vinskih gorica h je videti med vinogradi polno grmičevja, ki tu raste v veliko škodo vinske trte.

Največkrat škoduje grmičevje trti že zaradi sence, ki jo jej dela. Vinska trta ljubi zlato božje solnce bolj kot vsaka

LISTEK.

Moja pot k sv. Petru.

(Konec.)

Že so začeli v stolpu pritkavati. Kako lep glas imata zvonova! Prav pomilovala sem jih, še bolj pa okolico, ker jih bo vojaška oblast snela doli in poslala v obliki šrapnel in granat med verolomne Lahe. Letos zvonijo zadnjič.

Cerkvica sv. Petra je na zunaj prav čedna. Lepo je pokrita, kakor tudi stolp in kaže svoje starinskočastitljivo lice. Pozna se ji pa, da ji deževje in viharji ne prizanašajo.

Sveto opravilo v cerkvi se je imelo vsakčas pričeti. Malo smo se obotavljale, ali bi šle v cerkev, ali bi zunaj ostale.

„V cerkvi bo prevročje, meni Manca, zunaj v lopi je pa tak prijeten hlad. Kar zunaj počakajmo! Notranjo opravilo cerkvice si ogledamo po končani sveti maši.“

Mančin predlog mi je ugajal. Samo pomisleki so se mi vzbujali. Le notri poj-

dimo! Zunaj stojé fantje. Delali bodo pikre opazke; znabiti naju kdo še notri porine, češ, da imajo le oni to pravico, da stojé zunaj. In v svojo sramoto bomo morale sredi opravila siliti notri. Pa tudi sicer moramo notri. Kako pa naj drugače premotrim dekleta in gospodo, ki bo šla k darovanju!

Znotraj je bilo silno soparno. Ljudi natlačeno, sveč je toliko gorelo: nič nerazumljivega torej vročina. Kar zavidala sem one srečne, ki so ostali zunaj, četudi jih je kaplan sredi pridige začel oštevati, ker bi ga bili kmalu prekosili s svojim glasnim govorjenjem.

K darovanju je šla cela cerkev. Trajalo je celo večnost. Ali naj grem tudi jaz? Malo sitno je. Tam pri oltarju stojé dekleta in fantje in lahko natančno vidijo, kolika darila dajejo posamezniki. A vseeno grem. Kronco dam, pa mi ne more nihče očitati skoposti. Pokazati se moram, in rada bi tudi videla kaplana od blizu v obraz. Ampak takega darovanja še nikoli. Drenjala sem se med dekleti, ki so mi celo obleko zmečkale in povaljale, ena

mi je stopila na nogo, da sem kar odskočila. In kar je najhujše: zadaj za oltarjem sem zadela s slamnikom ob note neke pevke, ta se je nagnil na stran, in tako sem prišla izza oltarja — sranujem se povedati, — kakor predpustna šema. Zardela sem sramu in tudi kaplana nisem upala pogledati. Nak, k darovanju že nikoli več! To sem trdno sklenila.

Sploh tiste pevke tam za oltarjem! Tega ne trdim, da so slabo peli. Peli so pa prehitro. Toliko pesmic so napeli, da bi zadoščale drugemu pevskemu zboru, ki je bolj varčen, vsaj za tri svete maše. Vse so opeli: Marijo, Srce Jezusovo, svetega Petra, druge svetnike in celo darovalce v cerkvi.

Ko se je po končanem opravilu izpraznila cerkvica, sva si jo ogledale natančneje. Revna je cerkvica. Oprava slaba. Plašč, ki ga je nosil mašnik, pije po novem. Zamazan je in prikrojen, kakor bi nosil duhovnik velikonočno šunko na vrat privezano in doli po hrbtu visečo.

Stranska oltarja izgledata kakor nova. Na obeh dozorevajo številne pisane sveče.

Kar se obrne k nama postaren mož, ki jame razkladati, da je iz Topliške fare in da je on dal napraviti stranska oltarja. Preje so bile le mize brez nastavkov. Sedaj se jih je on usmilil in je dal nekoliko že napraviti oltarje, kar manjka, bo kupil sčasoma. Vsako leto pripelje gori kaj novega. Za letos na primer si je omislil kip žalostne Matere božje na desnem oltarju. Ampak okusa kaže mož malo, še manj pa delavec, najbrž kak tesar, ki je vse to iztesal. Na leví naj bi bila Kalvarija. Spodaj stojita kipa sv. Janeza in Marije. Oba se kažeta silno ponosna. Marija se drži kakor kaka grofica, če ne še več, ki komaj privošči podaniku en pogled. Pa je vendar govorila: „Dekla sem Gospodova.“ In razbojnika na križih! Moj Bog! Sedaj šele razumem žalostno Mater božjo. Če bi bila jaz takrat pod križem stala in bi bila le enkrat pogledala razbojnikom v obraz, bi bila brezdvomno od strahu skopnela. Na desni strani stojita dva sv. Antona: Puščavnik in Padovanski. Oba sta enaka. Le ta razloček je, da ima

druga rastlina. Vsaka najmanjša senca ji škoduje in trte v njej ne uspevajo.

Če pa že ne vsled sence, škoduje tako grmičevje vselej vsled tega, ker se v njem redijo neštevilni škodljivci vinske trte.

Majnikov hrošč ali „Reber“ najde tu dobro pašo, zaleže svoje jajčke v bližnje vinograde in njegove ličinke, črvi ali ogrci imenovane, objedajo korenine vinske trte.

Znani so mi slučaj, ko so ogrci mlade trtne nasade do polovice ali še bolj uničili.

Pa tudi razni drugi hudi škodljivci vinske trte se zaplojajo v grmičevju, ki raste po vinogradih. Od hroščev so to posebno razni rilčkarji, kakor trtni rilčkar, ki ga imenujejo vinogradniki iškarijot, železnikar ali popijač, brezov rilčkar ali zavijač, ki mu pravijo vinogradniki, radi zavitkov, ki jih dela „cigarar“ itd.

Da celo znani grozdni zavijač ali sukač, katerega gosenico imenujemo sene-nega ali kislega črvička (kiseljaka), je doma v grmovju. Kakor kažejo poskušnje nemških veščakov, se kisli ali seneni črviček redi od cvetja raznih rastlin, ki rastejo po grmovju. Tudi zimski pedic, pedimerec ali mera, ki objeda spomladi trtne popke ima tu svoje zavetišče.

Konečno pa naj omenim še kosa, ki gnezdi v grmičevju in odtod neusmiljeno napada in uničuje sladko grozdje, težko pričakovani pridelek vinogradnikov.

Iz vsega tega sledi, da je grmičevje po vinogradih jako škodljivo in da ga mora vsak pameten vinogradnik iztrebiti.

Trebljenje grmičevja se najbolj izdatno izvrši poleti meseca julija ali avgusta. Če se takrat, v najhujši rasti, grmičevje poseka, ne bo več iz korenin poganjalo, kakor če ga posekamo v zimskem času.

V poletnem času izkoristimo pri tem grmičevje lahko za napravo komposta ali pa pušljev, ki dajo, pravilno vporabljeni, dobro pomožno gnojilo za vinograde.

Dosti je pa tudi posestnikov, ki iz nevednosti, nemarnosti, nevošljivosti ali pa tudi iz nagajivosti puste grmičevje rasti v bližini sosedovih vinogradov.

Proti tem bode gotovo treba vporabiti kako primerno zakonito določilo, da se jih v to prisili.

Na Češkem je na primer prepovedano, da bi kdo na mejah med njivami pustil rasti češmin ali brinje, ker je znano, da na teh dveh rastlinah prezimuje in se gosti žitna rja, katera tudi pri nas skoraj vsako leto zelo škoduje na žitu, posebno na pšenici.

Gotovo bi bilo tedaj prav, da bi se tudi pri nas na enak način prisililo nemarne posestnike, da trebijo (krčijo) škodljivo grmičevje po vinogradih in med njivami.

B. Skalicky.

„Dol. Novice“ bi ne smele manjkati v nobeni hiši na Dolenjskem.

Cerkveno.

Splošno sveto obhajilo mladine, dne 30. julija 1916 v Novem mestu. — Sv. oče Benedikt XV. je naročil vsem škofom v Evropi, naj poskrbé, da bo mladina obojega spola v nedeljo, dne 30. julija, čim slovesneje prešla sv. obhajilo in darovala na namen sv. očeta. Knez miru se sedaj obrača na otroke. Pred jednim letom ravno v tem času je vzdignil svoj glas na vojskujoče se narode in njih poglavarje, katere je rotil „v imenu svetega Boga“ in „blazene krvi Jezusove“, naj ustavijo strašno prelivanje krvi, ki „Evropo onečaščuje“. Toda ta klic je zadonel brez učinka. Zdaj gre namestnik Kristusov k malim, nedolžnim otrokom. Otroci naj ob koncu druge obletnice napovedi vojske pristopijo k mizi Gospodovi — „na namen sv. Očeta“, kakor papež želi in zapové. Mnogo milijonov naj-nedolžnejših otroških duš bo prejelo v nedeljo Gospoda in Odrašenika, božjega kneza miru pri sv. obhajilu. — V Novem mestu se bo slovesnost splošnega sv. obhajila mladine vršila v kapiteljski cerkvi v tem redu: V nedeljo en četrt na osem zjutraj naj se šolska mladina dekliške in deške ljudske šole zbere pred proštijo, da odide paroma v cerkev. Ob pol osmi uri sveta maša z orgljanjem in petjem na koru. Pred svetim obhajilom med sv. mašo bo kratek nagovor. Po sv. maši se bo molila molitev za mir. Šolska spoved bo v soboto popoldne ob pol štirih, po končanih molitvah v obeh tukajšnjih cerkvah. Stariši se posebno vljudno prosijo, da opozoré svoje otroke na to slovesnost, da se je udeležé v častnem, polnem številu. Naj bi ta iskrena otroška molitev izprosila, da nas Bog obvaruje grozot tretjega vojnega leta in nam kmalu podeli končno zmago in zaželjeni mir!

Dopisi.

Iz Brezja. Novo sv. mašo je pel pri Mariji Pomagaj v nedeljo 23. julija č. g. Alfonz Berbuč, bogoslovec v Inomostu, ob asistenci župnega upravitelja pri sv. Ignaciju v Gorici, preč. g. Piculini in ravnatelja gluhonemnice na Grmu, preč. g. Reščič, ki sedaj oba živita kot begunca v Novem mestu in v Šmihelu. Prisostvovala je tudi domača samostanska duhovščina oo. frančiškanov. Pridigal mu je preč. g. P. Pavel Potočnik iz Novega mesta. Velika romarska cerkev je bila malodane polna vernikov iz vseh krajev in stanov. Posebno velika je bila udeležba beguncev iz Tolmina in od goriške strani, kolikor je bil dovoljen prihod. Tudi iz Novega mesta in okolice so prihiteli goriški begunci na to lepo slovesnost, da počasté svojega ljubljeneja rojaka, ki deli z njimi tužno vojno usodo in da so goreče molili in prosili Boga in Marijo Pomočnico za novomašnika blago-

slova iz nebes in vsestranske sreče za njegov vzvišen poklic. Petje je bilo vse hvalevredno, kakoršno je slišati vedno na Brezjah. — Čast vrlemu organistu in pevskeemu zboru!

Novomašnik je sin ugledne in znane rodbine na Goriškem. Njegov oče, davčni uradnik v pokoju, in njegova mati živita za časa vojne kot begunca v Novem mestu in živita tudi tam splošno spoštovanje. Gotovo jima je novomašno veselje njunega dobrega sina v veliko tolažbo v žalostnih dneh begunstva. Č. g. novomašnik bo svoje študije še nadaljeval v Inomostu.

Tudi v nesreči presrečnim roditeljem naše odkritosrčne čestitke! Čast gospoda novomašnika pa naj ohrani Gospod v svojem velikem vinogradu do skrajne meje človeškega življenja!

Iz Leskovca. V teku enega tedna so padli trije junaki. 4. julija je padel kadet-aspirant Jožef Pirc iz Vel. vasi pri Leskovcu. Pirc je v Novem mestu dovršil sedmo šolo in napravil maturo. Pokopan je v Stanislaji, kjer ima poseben grob. — 9. julija je pri naskoku na Laha padel posestnik iz Mrtvic Franc Urbanč, pokopan na gori Cima Dodici. — Istega dne je tam padel Janez Mlakar iz Leskovca. Počivajte v miru, vrli junaki, ki ste mlado življenje žrtvovali za domovino in cesarja!

Iz Adlešič 24. julija. Vojska nam je pobrala zopet enega najboljših in naj-pridnejših fantov naše župnije. V petek nam je sporočil vojni kurat č. g. Leopold Turšič, da je padel na gališkem bojišču inf. Anton Veselič iz Adlešič h. št. 15., star šele 18 let. Lani 21. novembra pa je padel na italijanskem bojišču njegov brat Jožef. Njuna mati je, odkar je bil odšel, Anton k vojakom, čisto sama na posestvu dobre ¼ zemlje, ker je vsa druga družina njena, mož, 2 brata in hči v Ameriki. Pri tej hiši so zaradi vojske najžalostnejše razmere v vsi župniji. — Sušo imamo v Beli Krajini silno, kakoršne v tem času nikdo ne pomni. Več pridelkov na njivah s tanko ali peščeno zemljo je že uničenih, kakor fižol, turšica, krompir. Turšico uničujejo vrh tega še uši, krompir pa črvi. Preti nam lakota.

Iz bojnega polja piše nekemu gospodu Karl Puc z dne 29. junija 1916 sledeče dogodljaje iz svojega življenja v vojni: „... Sprejmite moje prisrčne pozdrave in te moje revne vrstice, v katerih Vam hočem opisati nekaj resničnih dogodkov iz mojega vojaškega življenja, in pokazati kako čudovita so bila poča božje previdnosti nad menoj. Tudi jaz sem pričel, kako ljubi Bog pomaga onim, ki se k njemu obrnejo in se izročijo v varstvo Marijino. — Že lansko leto koncem maja smo odrinili v Galicijo. Imel sem več tovarišev; četudi niso bili pri naši stotnji, sem bil vendar vesel, saj smo se večkrat našli in si tako eden drugemu

potožili svoje bolesti in odkrili svoje veselje. Začeli smo prodirati. Marsikaterega mojih tovarišev je zmanjkalo, in sedaj ga krije hladna gališka zemlja. Naj v miru počiva!

Ne morem Vam popisati, kar sem tiste dneve prestal. Le toliko rečem, da sem bil vsak trenutek v smrtni nevarnosti. Prišlo je enkrat tako daleč, da smo morali z bajonetom napasti trdovratne Ruse. Še v gozdu so letele ruske krogelje kakor toča z neba in listje je odpadavalo, kakor bi bil najhujši vihar. Marsikateri mojih tovarišev je samo malo zjamral, malo bolj pogledam okoli sebe, in že je izdihnil svojo blago dušo. Še enkrat sem se priporočil v varstvo Marijino in jo prosil, naj me ona varuje v tem usodepolnem boju. Ko smo bili že na robu gozda, skočimo kakor levi, navdušeni od našega dobrega vodnika, in s kričajočim „hura“ letimo proti Rusom, ki so bili zakopani nekaj korakov pred nami. To so ropotale strojne puške in pele smrtno pesem, a mi pa vseeno neustrašeno proti njim. Kar naenkrat zapazimo, kako mečejo puške stran od sebe in kako molé roke kvišku. To je bilo v naše veselje; tako jih je zopet lepo število ujetnikov prišlo v naše roke. Tako sem tudi jaz srečno prišel iz boja. Takoj po boju sem zmolil molitvico sv. Bernarda: „Spomni se, o premila Devica“ ... in se ji zahvalil za njeno pomoč. Bili smo že zopet na levem bregu reke Dnjestra in prodirali zopet proti eni vasi. Zlezem po trebuhi naprej po hribčku malo naprej in že se vsuje toča ruskih krogelj na-me od vseh strani in med tem me ena zadene v levo ramo in me močno rani. Ali so bile moje molitve zastoj, neuslišane? Zdelo se mi je, kakor bi slišal glas: „Pojdi k počitku, moj častilec, iz tega strašnega kraja! Pojdi k počitku!“ Prišel sem po mučni vožnji v bolnišnico na Ogrsko. Od tu smo se zopet čez deset dni peljali cel transport proti lepemu mestu Dunaj. Vsi smo bili veselega srca in radost nas je navdajala, da vidimo enkrat naše glavno mesto. Imel sem precej tovarišev Slovencev, posebno enega sem si dobro zapomnil, ne bodem ga nikoli pozabil, kajti bila sva si tako kakor brata. Bil sem ves srečen in vesel, kajti dobro se mi je godilo tukaj. Rana se mi je počasi zacelila in po dobrih dveh mesecih sem se poslovil, dasiravno bolj težko, zdrav in vesel z Dunaja. Nikoli ne bodem pozabil veselih ur in spominov z Dunaja.

Kmalu smo odšli zopet z novim „marš-bataljonom“ na izdajalskega Laha. Bil sem na sv. Mihaelu pri Gorici. Tudi tukaj sem bil srečen. Samo to Vam omenim, da me je enkrat zasula granata, drugi pot mi je pa dum-dum krogelja raztrgala rokav, a meni se ni zgodilo nič hudega. Čez mesec dni smo se pa zopet peljali na južno Tirolsko, kjer se sedaj tudi nahajamo. Polentarja pa je doletela in ga tudi še čaka zaslužena

Padovanski dva rožna venca. Naj bi bile spodaj vsaj tablice, kjer bi bilo napisano, kdo so ti svetniki. In njihov izraz! Če so bili svetniki taki, je bilo zares najbolje, da so živeli daleč proč od ljudi v puščavi. Najbolj diši po umetnosti kip Matere božje na sredi. Kupljen je na Dunaju. Škoda, da se mu je na slabi poti podstav odkrnil. To je moje mnenje o teh kipih, ki seveda ni strokovnjaško in ki ga nočem nikomur usiljevati. Priznam pa rada svojo slabo naravo, da vse obgodrnjam, kar ne prija mojim očem. Nikar ne zamerite!

Množica se je bila med tem že precej razšla po hribu. Medve jo zavijemo proti vasi Gornja Topla reber. Že oddaleč naju vabi kramar k štantu. Pa si pojdimo nakupiti spominkov z božje poti! Seveda če prodaja kaj finejšega. Miza je bila precej prazna. Svet ima denar. Toda slabo smo naleteli. Sami konjički in punčke in štručke in kifelčki in kolački in kolobarčki in kugeljce: vse pobarvano in pečeno iz slabšega testa. Ravno pred nama so ležali znani sladkorčki z napis. Ta pretkani

trgovci! Na vsakega je nalepil dva napis: slovenskega in nemškega. Tako vsem ustreže. Če pride slovenski fant kupovat, lahko odtrga nemški napis, če ga ne mara, če pa hoče kupiti Kočevarica, stori nasprotno. Jaz nisem prijateljica dvojezičnosti. Zato nisem marala tega blaga.

Onih bonbonov v steklenici prosim za dvajset vinarjev, ukažem, da ne bi šla prazna proč. Pa dragi so, mož! Kmalu bi rabila drobnogled, da bi jih videla. Tako malo jih je.

„Vojska je,“ me zavrne. Pa v vaše dobro, sem si mislila, in še marsikoga.

Na uho nam udari šum, prihajajoč sem od gostilne. Jej koliko je bilo gostov! Vse se je trlo. Tudi nama bi se prilegel kozarec vina. Grlo nama je bilo osušeno, da ni dalo več slin požirati. Sto goldinarjev bi dala za čašo hladne pijače, če bi jih imela in bi se mi jih ne zdelo škoda.

Same nismo marale hodit v gostilno. Šle smo prav počasi mimo, če bi bila ondi morebiti kaka znana oseba, ki bi naju notri povabila. Pa ni hotelo nikogar

biti. Tu so pa že kmečka dekleta na boljšem. Kar same jo notri zavijajo, kar se seveda zdi nam neolikano. Sicer pa navadno dobe prijazne roke, časih še preprijazne, ki jim k sebi namignejo.

Kaj storiti! Veš kaj, Manca! Doli v Spodnji Topli rebri poučuje kot učiteljica moja prijateljica. Idimo jo obiskat. Se bomo vsaj lahko pošteno odpočile in pokrepčale.

Zavijemo jo po trati proti vasi. Ni bilo treba dolgo hoditi. Ampak to rečem: blagor jim, ki se tu čutijo zadovoljne. V tej grapi sredi hribov bi ne obstala, tudi naslikana, kakor se navadno pove. Iz gostilne sredi vasi se razlega godba, petje, vrskanje in udarjanje čevljev, kakor na plesu. Tu pa pač malo mislijo na vojsko! Gospodične nismo našle doma. To je že preveč. Sedaj naj se pa še enkrat mučimo nazaj gori. A drugače ni kazalo. Upali smo, da bo gori v gostilni večidel gostov že odšel in medve bomo lahko zadostile svojim potrebam.

Tu še vse kakor v mravljišču. Moj Bog vendar! Idimo, Manca, mimo gostilne

še enkrat. Dobro vem, da so notri še znanci iz Toplic. Znabiti naju vendar ugledajo. Prišedši pred hišo se nalašč malo ustavimo in Manca mi jame razlagati: „Poglej, to je tista pločevinasta streha, ki se tako blišči doli v dolino in jo je opaziti ob solčnih dneh celo iz Zatične.“ Jaz sem streho bolj malo gledala, tembolj pa družbo na vrtu pred hišo.

„Nate, frajle, pojte pit,“ se oglasi hreščec glas kmečkega polpijanega fanta, ki nama moli kozarec vina nasproti. „Vsaj ti pridi, ki imaš tako „fejst“ krilo!“

Slišiš, Manca, taka neolikanost! Kar tiče naju, kakor bi bili krave skup pasli, ko se v resnici še nikdar nismo videli. Kako si upa kaj tacega! In misli, da bomo kar iz njegovega kozarca pile. Veš kaj, kar hitro pojdimo domov. Vso dolgo pot pa in vse težave in zopernosti obrnimo v pokoro za svoje grehe, pa bo.

„Kaj imaš tudi ti grehe,“ me draži Manca. „Seveda. Kdo je brez njih! Imam jih jaz, ti pa tudi nisi na duši brez nič.“

In smo odšle od sv. Petra. Marica.

kazen. Nahajamo se na visokih hribih, kjer je še dovolj snega in je precej mraz. — Hvala Bogu, slovenski fantje smo še vedno pri zdravju! Naj zadostujejo te vrstice...“

Franjo Neubauer.

Na bojiščih.

(Po melodiji: „Snoč' pa dav' je slanica pala“...)

Krvca se je potočila,
napojila je polje,
vse gozdove oškropila,
hribi vsi od nje rudé.

Zacvetele bi poljane,
ah, kako naj zacvetó!
Tisočkrat so prekopane,
v njih grobovi so samó.

Zašuštel bi gozdovi
v tiho noč sladkó skrivnósti,
ali plašno pred topovi
v molk zavija čar se host.

Pela bi na griču koča,
ali nem je tihi stan!

Le molitev plaka vroča
grozopolna v noč in v dan.

Domače in tuje novice.

Oficijelni patrijotični znak s kranjskim grbom je prav lično izpeljan in trpežno pozlačen. Je tedaj zares najlepši spomin na pomenljiva leta svetovne vojske. Sezite hitro po njem, ker zaloga ni velika! — Dobiva se za 3 krome v Novem mestu pri J. Krajeec nasl. in Urb. Horvat.

Podeljeni sta župniji: Šmarjeta č. g. Ivanu Perkotu, župnemu upravitelju istotam, Gora nad Idrijo č. gospodu Petru Likarju, župnemu upravitelju istotam.

Podeljena je župnija Kočevska Planina č. g. Viktorju Kraglu, župnemu upravitelju istotam.

Nova maša. V nedeljo 30. t. m. ob 10. uri daruje g. P. Remigij Jerab v župni cerkvi sv. Trojice v Tržišču prvo sv. mašo. Pridiguje preč. g. Josip Plantarič, dekan v Trebnjem. — Novomašniku obilo sreče in blagoslova!

Zaslugam čast! Od višjega vojaškega poveljstva na Dunaju je prejel gospod Franc Šalehar, r. p. L. r. pri poljskem havbičnem polku št. 28, krasno pohvalno diplomu za njegovo vzorno in odlično delovanje kot šef polkovne pisarne v Dunajskem Novem mestu. Čestitamo od srca vrlemu Novomeščanu k zaslužnemu odlikovanju!

Umrli je v Ljubljani krojač Franc Reisner star 67 let. Naj počiva v miru!

Junaška smrt. — Kadet Bogomir Fajdiga absolvirani jurist je padel na gališkem bojišču. Pokojnik je rodom Novomeščan ter sin gimnazijskega ravnatelja g. Ignacija Fajdiga v Kranju. Bridko prizadetim roditeljem naše sožalje! Duša junaka pa naj vživa večni raj!

Častno padel je na laškem bojišču praporščak M. Erhartič, slušatelj eksportne akademije na Dunaju, sin sod. svetnika dr. Erhartiča v Celju. Bodi mu časten spomin!

Na laškem bojišču je padel kadet Franc Kastelic, doma iz Metnaja pri Zatičini. Obiskoval je gimnazijo v Št. Vidu nad Ljubljano ter bil izvrsten dijak in je meseca marca t. l. dovršil maturo z odliko. Ob maturi je nosil srebrno hrabrostno svestinjo, ki jo je prislužil v vročih bojih pri Oslavju. Mlado življenje mu je končala granata, ki se je tik njega razletela in z njim vred ubila še pet drugih vojakov. Blagi mladenič je bil tudi vzoren Marijin otrok. Naj počiva mirno v tuji zemlji!

Nove položnice je izdal poštnohramnični urad. Tiskane so črno na belosivem papirju. Dosedajne položnice se lahko še nadalje uporabljajo.

Za mir bo zopet prosil sv. oče papež Benedikt XV. kakor se poroča iz Kristijanije. Za obletnico bode zopet pozival narode in vladarje, da naj sklenejo mir in ustavijo prelivanje krvi.

Hvaležni učenci. V četrtek 20. julija so obhajali abiturijenti leta 1866 petdesetletnico mature v Novem mestu. Udeležili so se te slavnosti ti-le gospodi: Višji sodni svetnik Gandini, štabni zdravnik dr. Ferd. Trenc, deželni šolski nadzornik Linhart, župnik Jančigar in kaplan na Raki Varl. — Pri tej priliki so se hvaležno spomnili zavoda, na katerem so maturirali, in podarili štirideset kron dijaškemu podpornemu društvu novomeške gimnazije. Lepa hvala za darilo! Daj Bog, da bi obhajali leta 1926 šestdesetletnico!

Nevarno ranjena sta bila na italijanskem bojišču dijaka novomeške gimnazije Jože Cvelbar iz Kostanjevice in Jože Zakrajšek iz Vel. Lašč ter se zdravita v bolnišnicah.

Na trebušnem legarju je nevarno obolel gosp. sadjarski nadzornik Humek v Ljubljani.

Na kozah je obolelo v Veliki Dolini na Dolenjskem od 9. do 15. julija 11 oseb. (Kor. ur.)

Vpoklic črnovojnikov letnika 1897. Črnovojniki letnika 1897, ki so bili pri prebiranjih do dne 22. julija 1916 spoznani za sposobne za vojaško službo, bodo vpoklicani dne 1. avgusta; oni, ki so bili po 22. juliju t. l. spoznani za sposobne, pa dne 10. avgusta.

Nova banka v Ljubljani. Deželna vlada v Ljubljani je potrdila pravila nove banke pod firmo „Ilirska banka“ v Ljubljani ter dala dovoljenje za ustanovitev deželnemu glavarju dr. Ivanu Šusteršiču in tovarišem.

Darovi za cesarice Elizabete rezervno bolnico v Novem mestu: G. pl. Wurzbach na Mirni: zavoji šarpije; g. Meršol tu: pet rjuh; p. n. dame Rdečega križa 130 parov copat. — Delale so jih naslednje gospe in gospice: Vodnik, Mühleisen, Pleiweiss, Koss, Derganc; Roza in Klementina Pöll, Garzarolli, Budna, Gironcolli, Eckel, Mlaker. P. n. damam in darovalkam iskrena hvala!

Oddaja žvepja. Deželni odbor je prejel in razdelil 3 vagone žvepja med vinorodne občine. Ker ima priti še nekaj žvepja na Kranjsko, naj se županstva, ki ga žele še dobiti za svoje vinogradnike, nemudoma priglase pri deželnem kulturnem uradu v Ljubljani s svojimi naročili.

Smrt v vojski. Dne 9. julija je padel na Laškem pri nekem naskoku 20 letni Matija Kobe iz Prapreč. Pokopan je na skupnem pokopališču blizu gore Cima Dodici.

Častni naslov cesarskega svetnika je prejel okrajni šolski nadzornik za Ljubljano gospod Anton Maier povodom njegovega vpokojenja.

Tri krave je zaplenilo orožništvo na Težki vodi, ki so bile kupljene na sejmu v Kandiji. Kupec jih je najbrže nameraval utihotapiti in spraviti čez Gorjance na Hrvatsko ter jih ondi prodati za visoko ceno. — Kmetovalci, opozarjamo vas, bodite previdni pri prodaji živine, komu jo prodate.

Mestna vojna kuhinja v Ljubljani se v splošno zadovoljnost prav lepo razvija. Jedila se oddajajo za dom od 11. do 12. ure dopoldne in zvečer od 5. do 6. ure, za sedeče goste opoldne od 12. do 1. ure in zvečer od 6. do 7. ure dalje. Cene so sledeče: Vse kosilo, to je: juha, meso in prikuha 60 vinarjev, čista mesna juha ali prežganka 8 v., zakuhana mesna juha 20 v., prikuha in večerja, to je solata s fižolom ali vsako posebej, dalje kolerabice s krompirjem, ali krompir v omaki 20 v., polenta 10 v. Razen tega se zvečer po možnosti dobe pljučka ali rajželj v omaki, porcija 20 v.

V Nemčiji bode peto vojno posojilo razpisano v septembru, kakor razglša državni zakladnik.

Utesnitev porabe mesa in masti. Deželna vlada zaukazuje: Prodaja mesa, surovega ali pripravljene (kuhanega, pečene, prekajenega, nasoljenega i. dr.), oddaja mesa in jedil, ki sestojijo popolnoma ali deloma iz mesa, ter uživanje mesa in jedil, ki sestojijo popolnoma ali deloma iz mesa, je dovoljeno samo v nedeljah, ponedeljkih,

sredah, četrtek in sobotah. Z mesom se umevajo vsi užitni deli goveje živine, telet, prešičev, ovac, koz, konj, kuncev, perutnine in divjačine, dalje mesne konzerve, prekajeno blago in — z izjemami, navedenimi v § 2. — tudi klobasarsko blago. Na mast, surovo in scvrto, na slanino brez mesa, kri, mozeg in kosti, mesno juho in na krvave, jetrne in na pretisnjene klobase se prepoved ne nanaša. — Za vrste klobas se določajo naslednje najvišje cene: za krvave klobase za 1 kg 3 K 20 vin., za jetrne klobase za 1 kg 3 K 80 vin., za pretisnjene klobase (želodec) I. vrste 9 K 40 vin., za pretisnjene klobase (želodec) II. vrste 8 K 40 vin. — Prestopki tega ukaza se kaznujejo. Ta ukaz dobi moč dne 25. julija 1916. S tem dnevom izgubi moč t. u. razglas z dne 11. maja 1915. l.

Dobra volja Kranjca ne zapusti. Iz ruskega vjetništva je pisal po 23 mesecih — avgusta bo dve leti, odkar ni bilo glasu o njem — Anton Novak z Drganjih sel, župnija Vavta vas, sledečo dopisnico: „Dragi oče! Gotovo mislite, da me ni več med živimi; ali jaz le še stoplem kruh in kašo in drugo, kar dobim pod zobe. Zdrav sem, hvala Bogu, še nekaj: sam eno bolezen imam, da se mi namreč želodec precej krči. Ako bi prišel domov, bi se seveda zelo lahko pozdravil. In ni nič novega, kakor to, da se selimo vedno drugam, kam, ne znam. Pozdrav! Vaš Tone.“

Po 10. uri zvečer ne smejo biti v Reki žene in dekleta zunaj brez spremstva, sicer bi bile aretirane.

Izgubil sem od Sevnega do novega novomeškega pokopališča veliko svoto denarja. Lepo prosim poštenega najditelja, da mi proti dobri odškodnini vrne. — Janez Mikec, posestnik, Mali Slatnik, župnija Šmihel pri Novem mestu.

Dan ogrskih Slovencev. Dne 30. julija se bodo med ogrskimi Slovenci nabirali prostovoljni darovi za povzdigo njihovega časopisja. Vpokojeni župnik Jožef Klekl izdaja „Novine“ in „Marijin List“. Oba lista se imata boriti z velikimi denarnimi težavami. Prihodnjo nedeljo bodo ogrski Slovenci po cerkvah in tudi zunaj cerkvah nabirali za svoje liste. Prisročimo tudi mi svojim vrlim rojakom onstran Mure po svojih močeh na pomoč! Darovi se pošiljajo č. g. Jožefu Klekl, vpokoj. župniku v Čerensovcih, p. Cserföld, Zalamegye, Ogrsko.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Po uradnem poročilu 19. julija so Italijani po obnovljeni ljuti pripravili s topovi zopet napadli z močnimi silami jugozahodno od prelaza Borcola trikrat naše postojanke. Odbili smo jih z ročnimi granatami, z ognjem strojnih pušk in s kamnitimi plazovi. V odsekih Bela in Rabelj na koroški bojni črti traja živahen topniški ogenj dalje. Na gori Mittagkofel so ponoči napadli oddelki alpincev. Po trdovratnem boju branilcev, kateri so zaplenili eno strojno puško, se je napad izjalovil. Italijani so zvečer obstreževali Trbiž s topovi. Posebno Dobrdobsko planoto je obstreževalo italijansko topništvo. — 20. julija javlja uradno poročilo, da so se splošno le malo bojevali, sovražno topništvo je obstreževalo le od časa do časa živahnejše posamezne odseke tirolske vzhodne bojne črte in koroškega mejnega ozemlja. — Trajno pod težkim topovskim ognjem so naše postojanke vzhodno od prelaza Borcola, se glasi uradno poročilo 21. jul. Z velikimi izgubami smo odbili močne sovražne sile, ki so v tem odseku pod varstvom megle prišle blizu naše črte. Sovražna artiljerija vidno ojačuje svoj ogenj na črti Fleimstal. — 22. julija pa se uradno poroča, da je stalo več odsekov zahodne in vzhodne tirolske črte pod ljutim sovražnim topniškim ognjem. Na višinah severno Posine so vzele naše čete neko italijansko opozovališče in odbile močan sovražen protinapad. V predpoju trdnjave Paneveggio odbili smo napade posameznih sovražnih bataljonov. Južno prelaza Rolle posrečilo se je sovražniku neko za opazovanje prirejeno naprej potisnjeno opozovališče zasesti. — „Tagesanzeiger“ poroča 19. jul. iz italijanske bojne črte: Bolj brezupen, kakor je bil kdajkoli prej, je postal zdaj za Italijane strateški položaj. Z neznansko težavnimi naskoki na sedanje avstrijske glavne postojanke na Monte Interotto, Monte Zebio in na Col Santo se zaman trudijo. Te postojanke so bile še pred dvema mesecema italijanske glavne po-

stojanke. — Uradna poročila dne 23. in 24. t. m. poročata o zelo ljutih bojih, ki so se razvili na bojni črti južno od Val Sugana in v prostoru Paneveggio in Pellegrino. Italijani so na več mestih večkrat ljuto napadli, a povsod bili odbiti z najtežjimi izgubami za nje. Posebno so se v teh bojih odlikovali lovski bataljon št. 7 in deli pešpolka št. 17, proti katerih postojankam je bil namenjen glavni naskok sovražnika. Na bojni črti pri Soči so Italijani močno obstreževali goro sv. Mihaela

Rusko bojišče. — Kakor poroča vojni poročevalec dne 20. julija, vršili so se 19. t. m. po večini boji manjših oddelkov, tako ob rumunski meji na pogorju Giumaleu, katerega so naše poizvedovalne čete potem, ko so z vztrajnim sunkom pognale v beg ruske kozaske oddelke, zasedle. Tako tudi na gališko-ogrski meji, severno sedla Prislop in v odseku Zabie-Tatarow. Do odločilnih bojev ni nikjer prišlo. Na črti Stripe, kjer je zadnje dni vladal mir, poskušali so deli armade Čerbačeva na več krajih proti postojankam armade Bothmerja napredovati, a so bili še predno so dospeli do naših ovir, po dobro merjenem topniškem ognju razpršeni. V Voliniji in Poleziji traja že nekaj dni skrajno deževno vreme, vsled katerega so se tamošnja deloma vže posušena močvirja zopet razmočila in reke znatno narasle. Kljub temu razvili so se v nekaterih odsekih boji. Vzhodno Gorohova pri Zwiniaczi ob Bezimiehnaji napadle so nemške čete ter potisnile rusko črto v vzhodni smeri preko nižave nazaj. Južnovzhodno Kašovke, pri ovinku Stohoda, so presenetljivo napadli avstrijski oddelki neko rusko prednjo utrdbo. — 21. julija uradno javljajo, da so bili v Bukovini na višini Capul odbiti ponovni ruski napadi. Očiščene so višine severno od prelaza Prislop. Pri Tatarovu trajajo boji dalje. Izjalovilo se je več ruskih napadov pri Jamni. Po večdnevni topniški pripravi je sovražnik napadel v izlivnem kotu Lipe. Zavrnilo smo sovražni sunek čez Werben, vendar smo pred vnovič grozečo obkolitvijo našo naprej potisnjeno postojanko umaknili v prostor pri Berestecku. — Vsi naporji sovražnika, da si pribori dohod na Ogrsko, so se izjalovili ob hrabrem odporu armade Pfanzer-Baltim. — Po uradnih poročilih 23. in 24. julija smo umaknili čete, ki so se borile na Maguri, proti glavnemu grebenu Karpatov, ker jim je grozil močan ruski sunek južnovzhodno od Tatarova. Vsi ogromni ruski napadi pri Rigi so bili odbiti.

Zahodno bojišče. — Vojni poročevalec poroča dne 21. t. m. da je boj ob Sommi, po pretoku treh tednov, kljub dosedanjih neprestanih težkih bojih, dosegel višek, ki se ne da preseči. Gotovo je, da so sedaj tudi Angleži, ako tudi v prvi v njih zgodovini, dali kar mogoče svojih lastnih čet, da izsilijo zmago. Njih napadi v globoko strnjenih vrstah, ki so pričeli 20. t. m. po ljuti topniški pripravi, so presejali daleko ljutost onih sunkov dne 1. julija. Dolžina njih napadalne črte je bila približno enaka oni 1. t. m. Vsi ti, zopet s spočitimi četami, do desetkrat na dan podvzeti napadi, odbiti so bili z ogromnimi izgubami od nemških železnih hrabrih čet. Topništvo delovalo je za in pred gostimi angleškimi napadalnimi četami, strojne puške storile so svoje in kar je ostalo, pospravila je nemška pehota s protisunkom. Da je bilo to početje potrebno, se uvidi, ako se pomisli, da so Angleži napadali na vsakem kilometru dolžine bojne črte skoro z dvema divizijama. Angleži, kateri so bili o vsem po svojih letalcih jako dobro poučeni, so lahko računali na pridobitev ozemlja, a britko so se varali, kajti z grozovitimi izgubami so ostali na svojem prostoru, ne da bi pridobili za pedenj zemlje. — Ob istem času napadli so tudi Francozi v južnem odseku, da razbremenene in pomagajo svojim prijateljem, in res se jim je posrečilo udreti v neki mali naprej štrleči gozd. Na celi ostali bojni črti so se razbili divji sovražni napadi na hrabri, smrti ne boječi se zvestobi do dolžnosti nemških čet z izrednimi izgubami za sovražnika. Vspreh celega tega boja je za Nemce jako zadovoljiv in mirno lahko pričakujejo nadaljnjih dogodkov, ako tudi si sovražnik ne privoščil oddiha. — Po poročilu Kor. ur. iz Londona 23. t. m. obsegajo sezname izgub treh dni imena 78.147 mož in 410 častnikov; častnikov je mrtvih 184. Tedaj so izgubili Angleži v tej tridnevni bitki nad 78.000 mož.

Balkansko bojišče. Uradno se poroča 22. julija, da se vrše ob Spodnji Vojuski praske. — Rumunija se dosedaj še ni odločila piše „Vossische Ztg.“ Dejstvo je, da je Rusija sedaj izročila Rumuniji protipostavno zadrževano strelivo, od katerega je šlo sedaj vže 30 vagonov v Rumunijo. Na kako pozitivno odločitev rumunske vlade pa bi bilo vsled tega napačno sklepati. Da Rusija danes zopet upa na Rumunijo, je brez dvoma, in najbrže upa, da bo to nado pospešila, če odjenja glede streliva. Da bi se Rumunija v tem trenutku definitivno odločila, po naših informacijah ni misliti. Bodoči dogodki na vzhodnem bojišču bodo v prvi vrsti bistveno vplivali na končno odločitev Rumunije.

Raznotero.

Ponarejene krušne karte. V Krakovu so dognali, da je bilo v prometu 50% ponarejenih krušnih kart. Ponarejalci so s temi kartami nakupovali moko, katero so potem za višjo ceno prodajali pod roko.

Vojna je trajala do 1. julija 1916 ravno en milijon minut, tako je izračunal neki računski mojster.

Molitve v vojni dobi so bile v starem času ostro odrejane, in sicer jih je sam cesar odredil, in če je bilo bojišče še tako oddaljeno. Tako je bilo tudi za Maksimilijana I. Njegova naredba leta 1566. se je glasila tako-le: „Kakor smo že davno na avgsburškem dvoru naročili, ukazujem i zdaj, da se na Dunaju kakor tudi po raznih drugih avstrijskih deželah ter v kraljevini češki ter v mejni grofiji moravski, odredba izpolnjuje in smo v ta namen odredili zvonjenje. Kdor bo slišal zvonjenje, naj pade na kolena, prosi Boga, da se skrajša srd božji, da nam nakloni nebo zmago, kakor se glasi molitev, ki smo jo nalašč za to dali spisati in natisniti. Molitev naj vsakdo, ki zna brati, pobožno bere. Vrh tega imajo duhovniki vsak petek, kadar bo zvonilo, prirejati ljudem v cerkvi kratke pridige o sv. pokori, kakršno smo tudi na svojem dvoru ukrenili. Po pridigi ima biti slovesna sv. maša in morajo biti med mašo vse trgovine zaprte. Naposled odrejam, da se v teh žalostnih časih ne vršijo nobene veselice, ne ples, ne zabavni večeri (za vojsko s Turki).“ — Tako se je zgodilo. V petek so bile cerkve vse polne vernikov. Ko je zvonilo, je vse molilo doma, na njivah in v delavnicah.

Priprosto uspalvalno sredstvo. Dr. Ebstein v Elbingu poroča v nekem strokovnem listu, kako je odkril zelo priprosto in v vsakem oziru neškodljivo uspalvalno sredstvo. Ko neke noči ni mogel zaspati, se je z obema rokama oprijel navpičnih drogov na vzglavnem koncu svoje postelje. In glej, kmalu je nastopila utrujenost in zaspal je. Stvar je enostavna. Z navedenim nategnjem rok je povzročil pravilni krvotok v glavi in tako odstranil temeljni vzrok nespanca. Razen tega se v takem nategu utrudijo gotove skupine mišic, misli se osredotočijo v eni smeri in odvrnejo od dnevnih skrbi.

Spanec ga je rešil. V Kološu na Sedmograškem je stal pred divizijskem sodiščem honved rumunske narodnosti, obtožen težkega hudodelstva. Razprava je bila dovršena, javni tožitelj je predlagal smrtno kazen. Govoriti je imel še zagovornik. V sodni dvorani, kjer je šlo pravkar za življenje in smrt človeškega bitja, je zavladala globoka tihota. Tedaj se razločno zasliši glasno smrčanje. Kdo bi spal v tem napetem trenutku? Obtoženec! Zagovornik je pokazal nanj in imel ta-le kratki govor: Slavno divizijsko sodišče! Pripravljen sem bil za velik brambni govor, katerega pa sedaj ne bom govoril. Blagovolite se le ozreti na obtoženca. Vprašam, ali more biti kriv človek, ki mirno zaspi v trenutku ko odloča sodišče o njegovem življenju in smrti? Sodni dvor se je umaknil iz dvorane in po kratkem posvetovanju razglasil oprčilno razsodbo.

Usmrtevec dr. Battistija. Dr. Battisti je bil eden najhujših irredentistov, čeprav vnet socialist. Že pred enim letom je bil osumljen veleizdaje, pa zbežal je preko meje v Italijo, kjer je govoril na številnih shodih za osvojenje „neodrešencev“. V italijanski armadi je napredoval do stotnika bersagliercev. V suganski dolini so naši vdrlj v sovražno postojanko, v kateri so našli nekaj mrličev. Nek poročnik, doma na južnem Tirolskem, je pogledal na mrliča in ko je zagledal italijanskega častnika, ki je ležal na tleh nepremično, je zaklical: „To je dr. Battisti. Tega pa moramo spraviti v Trident.“ Ukazal je dvema sanitajcema, da naj pobereta navideznega mrliča. Vojaka ga hočeta pobrati, kar italijanski častnik oživi in nameri pištolo na poročnika.

Prijeli so ga, zvezali in prepeljali v Trident, kjer ga je ljudstvo pozdravilo s „Pfuj!“ in „Abbasso Battisti.“ Dne 13. julija ga je obesil dunajski rabelj Lang. — Battistija so izdali od nas ujeti ljudje, ko se je pri umiku iz Monte Corno skrtil med italijanskimi trupli. Battisti se je delal mrtvega in je čakal na priložnost, da bi ušel k svojim ljudem. Ujeti alpinci njegove čete so pa spoznali komedijo, ki jo je igral in o tem sporočili našim ljudem. — Z dr. Battistijem pa so naši ujeli tudi v Italijo pobeglega odvetniškega kandidata dr. Filzija, bivšega občinskega svetovaleca v Roveretu. Filzi se je sedaj kot laški poročnik boril proti Avstriji. Tudi dr. Filzi je bil obsojen na smrt in usmrčen.

Sokrivce sarajevskega umora. Ko se je vzel Niš, se je našel med spisi srbskega državnega arhiva tudi obsežen zvezek o moralnem načrtu proti avstrijskemu prestolonasledniku z imeni častnikov, ki so se udeležili zarote. Imena so se naznanila tistim ujetniškimi taborom, kjer bivajo srbski častniki. Posrečilo se je, da so poizvedeli, da se nahaja v ujetniškem taboru v Grödingu pri Solnogradu srbski polkovnik Radović, ki je sokriv umora nadvojvoda prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegove soproge, vojvodinje Zofije Hohenberške. Zaslišanje je dokazalo, da je bilo to resnično. Polkovnika Radovića so takoj zaprli in odvedli v solnograški garnizijski zapor. Sodilo ga bo vojno sodišče v Sarajevu. Polkovnik Radović pripada tistim srbskim častnikom, ki so se udeležili umora kralja Aleksandra in kraljice Drage.

Razvedrilo.

Hladnokrvno. Gast svojemu prijatelju, ki leži po dolgem pred vratni gostilne: „No, prijatelj, kakor je videti, so te ravno vun vrgli!“ — „Nič ne dé, sem bil itak namenjen domov iti!“

Huda groznja. Potepuh: „To vam rečem, gospod župan, da me v vaše gnezdo nikoli več ne bo, kajti v tako zanikarnem zaporu kakor to noč pri vas, še nisem bil, odkar se po svetu klatim!“

Uganil. Sodnik: „Zatoženec, vi priznate, da ste Janez Rigelj, ki smo ga nedavno izpustili iz kaznilnice. Kakor vse kaže, vas dvestletni zapor ni prav nič popboljšal!“ — Zatoženec: „Meni se tudi tako zdi, gospod sodnik!“

Ima prav. Gospod: „Kako me morete na posodo prositi, ker vas niti ne poznam?“ — Tujec: „Le posodite mi, potlej me bote že poznali!“

Čudno. Reva: „Oh, gospa grofinja, dajte mi kaj podpore, — bolezen mojega očeta me več stane, kakor morem zaslužiti!“ — Grofinja: „To je pa vendar čudno, kako more vaš mož bolj bolan biti, kakor pripuščajo razmere!“

Tekoča voda. Tujec kmetu: „Vi ste rekli, da imate pred hišo tekočo vodo, jaz pa vidim le vodnjak na pumpo!“ — Kmet: „Le malo potegnite, pa bo voda tekla!“

Pri vojaki. Podčastnik: „Kaj je to: hinavščina?“ — Novinec: „Hinavščina je — — če vojak trdi, da ima „svoje višje“ rad.“

V gostilni. Pivec: „Taki, ki so popotovali po Afriki ali Avstraliji, tožijo, da so toliko trpeli zaradi pomanjkanja vode. Jaz bi leta in leta lahko izhajal brez vode!“

Snubitev na kratko. Snubec: „Ljuba Minka, meni samo nekaj manjka — Tebe!“

V sodnji. Predsednik: „Ali nikakor ne morete s pijančevanjem nehati? Meni ne gre v glavo, kako more človek še piti, ko si je že žejo ugasil!“ — Zatoženec: „Gospod predsednik, ravno v tem se človek loči od živali!“

Vrnil mu je. Pisarniški sluga: „Kako, da vam ne morem nič prav narediti in da ste tako osorni z manoj?“ — Sodnik: „Vidite, meni se je ravno tako godilo, ko sem bil enoletni prostovoljec in vi moj narednik!“

Iveri.

S težko nalogo je, kakor s hladno kopeljo. Če človek le nogo notri vtakne, ga zaskeli po celem životu; če pa korajžno notri skoči, mu pa dobro dé.

Da smo imeli srečo, navadno vemo šele, ko smo jo zgubili.

Če te skrbi, pomisli na jutri, če imaš srečo, pomisli nazaj.

Srečen je tisti človek, ki se nima sreči zahvaliti, da je srečen.

Ljubezen in pamet sta podobni solncu in luni; ena izmed nju vziče šele, kadar druga zaide.

Naročajte „Dolenjske Novice!“

Izjava.

Ker odhajam zopet nazaj v vojno službo, izjavljam tem potom, da nisem in ne bom plačnik za nobene dolgove, če jih je, ali če bi jih še kdorkoli delal brez mojega dovoljenja na moje ime na moje posestvo, bodisi to v denarju ali blagu.

Ratež, dne 21. julija 1916.

Franc Taborsky, posestnik in gostilničar.

Loterijske številke.

Gradec, 19. julija 83 40 81 30 72

Mlin v najem ali na tretjino

vzamem — s tremi ali štirimi tečaji.

FRANC NOVAK, Mala Bučna vas št. 3, pošta Novomesto. 61-2-2

67 U 257/16

V imenu Njegovega Veličanstva cesarja!

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem je razpravljalo danes v navzočnosti državnega pravdnistva opravitelja g. Kapscha, obtoženke Marije Turk, katero je dvignil obtožitelj zoper

Marijo Turk

zaradi prestopka po § 15 nar. z dne 7. avgusta 1915 št. 228 d. z. in je po predlogu obtožitelja, naj se kaznuje razsodila tako:

Marija Turk, 30 let stara, rojena v Gabriji, omožena, prodajalka sočivja v Rudolfovem, nekaznovana, je kriva

prestopka po § 15 ces. naredb z dne 7. avgusta 1915 št. 228 drž. zak., storjenega s tem, da je meseca junija t. l. na cesti v Kandiji kupovala kot branjevka črešnje po 64 vinarjev kg, — toraj s ponudbo prekašala dotlej običajne cene, da bi si zagotovila pridobitev blaga in za bodoče kupovanje prednost pred drugimi kupci, toraj izrabljaje izredne razmere, provzročene z vojnim stanjem, za neobhodno potrebne reči plačevala očitno čezmerne cene in

se obsodi

radi tega po § 15 omenjene naredb z uporabo §§ 261 in 266 k. z. na 20 K denarne kazni oziroma 2 dni v zapor.

Dalje se v smislu § 19 imenovane naredb do- loči, da se ima ta sodba brez razlogov objaviti v časopisu „Dolenjske Novice“.

V smislu § 389 k. pr. se obtoženka obsoja v povračilo stroškov kazenskega postopanja.

C. kr. okrajna sodnja v Rudolfovem, odd. III., dne 4. julija 1916.

JOS. BERGMANN,
LEKARNA v Rudolfovem,

kupuje po najvišji ceni

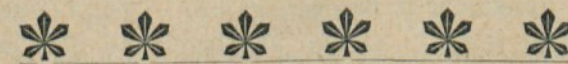
štupo (seme)
lisičjega répa

(glej podobo)

gorčično seme (ženof),

::: kamilice :::

in druga zdravilna zelišča in cvetje.

65-0-1

Zahvala.

Za vse dokaze sočutja in ljubezni, ki so se mi v tako obili meri izkazali ob prerani in nenadni smrti mojega nad vse ljubljenega soproga, ozir. brata, gospoda

Antona Gačnik

mesarja, gostilničarja in posestnika

izrekam vsem svojo najiskrenejšo zahvalo. Posebno prisrčno se pa še zahvaljujem blagorod. gospodoma Dr. Strašku in Dr. Vaupotiču za hitro zdravniško pomoč, mil. g. proštu Dr. Seb. Elbertu, precast. kapiteljski duhovščini, č. oo. frančiškonom, gg. Usmiljenim bratom, č. Usmiljenim sestram, nadalje cenjenim darovalcem venec, slavnemu zastopstvu veteranskega društva, vsem gg. uradnikom in meščanom in drugim ljubim spremljevalcem iz mesta in okolice, ki so tako mnogobrojno izkazali rajnemu častu na zadnji poti. Vsem skupaj in vsakemu posebej poplačaj Bog tisočkrat! Dragega pokojnika pa priporočujem v molitve.

RUDOLFOVO, 19. julija 1916.

Ivanka Gačnik roj. Kočar, soproga.

Zahvala.

Povodom boleznj in smrti naše ljubljene hčerke, oziroma sestre, svakinje in tetke, gospodične

Ane Jelenec

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za izkazovano naklonjenost in pomoč med boleznijo, za ustmene in pismene izraze tolažbe ob smrti ter za častno spremstvo ob pogrebu.

V prvi vrsti pa se še zahvaljujemo pred. konventu Usmiljenih bratov ter velečenjenima rodbinama dež. sodn. svetnika Kovačevi in Zure-Stemburjevi, ki so nam bili v tem težkem času vedno tako milosrdna pomoč.

V KANDIJI in METLIKI, dne 23. julija 1916.

Žalujoči ostali.

Rnjigoveznica

J. Krajec nasl.
v Rudolfovem

še vedno izvršuje vsa navadna dela solidno in kolikor mogoče v vojnih razmerah točno in ceno. Posebno opozarjamo na to šolske in druge knjižnice.

Istotako se priporočuje

Tiskarna.

Tisk J. Krajec nasl.